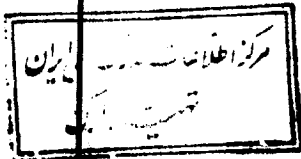

الله أكبر

۳۲۴۱۸

دانشگاه شهید بهشتی

بررسی تأثیر انقلاب اسلامی در سیاسی - تشکیلاتی شدن شیعیان در

پاکستان در دهه اول انقلاب اسلامی

پایان نامه ارائه شده به گروه سیاسی

دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد

در رشته علوم سیاسی

۱۹۸۱۸

توسط

صفی‌الله خزایی

استاد راهنما:

دکتر سید محمدباقر حشمت‌زاده

اردیبهشت ۱۳۷۹

۳۲۴۱۸

برگ تأییدیه پایان نامه

عنوان پایان نامه: بررسی تأثیر انقلاب اسلامی در سیاسی - تشکیلاتی شدن

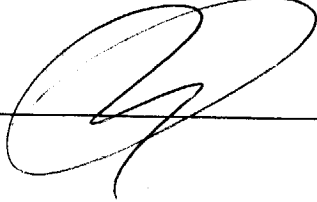
شیعیان در پاکستان در دهه اول انقلاب اسلامی

نام دانشجو: صفی الله خزایی

دوره: کارشناسی ارشد رشته علوم سیاسی

این پایان نامه در جلسه ۱۳۷۹/۲/۲۶ با نمره ۱۷ و درجه بسیار خوب مورد

تأیید اعضاء کمیته پایان نامه، متشکل از استادان زیر، قرار گرفت:

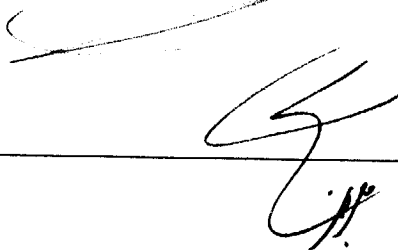
دکتر حشمت زاده استاد راهنما:

امضاء

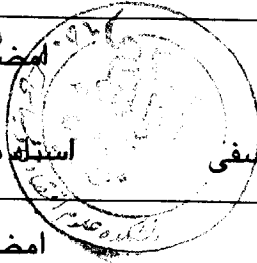
دکتر معصوم زاده کیائی استاد مشاور:

امضاء

دکتر حاج یوسفی استاذ ناظر:

امضاء

تقديم به:

پدر و مادرم

اذعان

مطالب ارائه شده در این پایان نامه توسط اینجانب در دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی در فاصله زمانی اردیبهشت ۱۳۷۸ تا اردیبهشت ۱۳۷۹ به انجام رسیده، به استثناء کمکهای مورد اشاره در سپاسگزاری، محتوای این پایان نامه بطور کامل توسط خود اینجانب صورت گرفته است. این پایان نامه یا بخشی از آن برای دریافت هیچ مدرکی به این دانشگاه یا دیگر دانشگاهها ارائه نشده است و کلیه حقوق این پایان نامه متعلق به دانشگاه شهید بهشتی است.

صفی الله خزایی

اردیبهشت ۱۳۷۹

سپاسگزاری

با حمد و سپاس خداوند منان که به ما توفیق اندیشیدن عنایت فرمود و با تشکر از تمام افرادی که ما را در راه کسب علم و دانش بیشتر رهنمون شدند.

در تکمیل این پایان نامه از کمکها و راهنمایی‌های بی‌دریغ اساتید محترم جناب آقای دکتر محمد باقر حشمت زاده به عنوان استاد راهنما و جناب آقای دکتر معصوم زاده کیانی به عنوان استاد مشاور و جناب آقای دکتر حاج یوسفی به عنوان استاد داور، که با پیشنهادات و نظرات مفید و ارزنده‌اشان بنده را مورد لطف خود قرار دادند، تشکر و سپاسگزاری می‌نمایم.

همچنین از آقای کیومرث امیری مسئول مرکز بازشناسی اسلام و ایران که بنده را در نوشتن این پایان نامه یاری نموده‌اند، کمال تشکر و سپاسگزاری را می‌نمایم.

چکیده

عنوان پایان نامه: تأثیر انقلاب اسلامی در سیاسی - تشکیلاتی شدن شیعیان در پاکستان در دهه اول انقلاب اسلامی
نام دانشجو: صفی الله خزایی
استاد راهنما: دکتر محمد باقر حشمت زاده
دوره: کارشناسی ارشد رشته علوم سیاسی دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی
تاریخ ارائه پایان نامه: اردیبهشت ۱۳۷۹

انقلاب اسلامی ایران یکی از بزرگترین حوادث نیمه دوم قرن بیستم می باشد، هیچ انقلابی در چهارچوب مرزهای ملی کشور مبدأ انقلاب باقی نمی ماند و انقلاب اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نبود. انقلاب اسلامی ایران کشورها و ملت‌های فراوانی را تحت تأثیر خود قرار داد، که این تأثیرات فرصت‌ها و تهدیدهای فراوانی برای ایران به وجود آورد. یکی از کشورهایی که به شدت از انقلاب اسلامی ایران ملهم گردید کشور پاکستان بود، مردم پاکستان با آغوش باز از انقلاب اسلامی ایران استقبال نمودند و در این میان شیعیان پاکستان بیش از هر گروه دیگری پذیرای انقلاب ایران گردیدند. هدف اصلی این پژوهش، بررسی تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر جنبش شیعیان پاکستان می باشد. در این تحقیق بدنبال رابطه بین دو پدیده می باشیم.

الف: انقلاب اسلامی   ب: شیعیان پاکستان

هدف دیگر این تحقیق، یافتن پاسخهای مناسب برای سؤالات اصلی و فرعی

این پژوهش است، تا با جمع بندی پاسخهای حاصله، به نتایج مناسبی دست یابیم.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
	چکیده
۱.....	مقدمه (طرح تحقیقاتی).....
۱.....	طرح مسئله.....
۲.....	سابقه تحقیق.....
۴.....	سوالات اصلی فرعی.....
۵.....	مفروضات.....
۵.....	فرضیه‌ها.....
۶.....	مفاهیم و متغیرها.....
۸.....	روش تحقیق.....
۱۱.....	سازماندهی تحقیق.....
فصل اول: بررسی و شناخت انقلاب اسلامی	
۱۵.....	الف: تئوریا و رهیافتهای مطالعه انقلاب.....
۱۵.....	ارسطو.....
۱۷.....	مارکس.....
۲۰.....	نوسازی شتابان.....
۲۳.....	ب: تحلیلی نظری برانقلاب اسلامی.....
۲۸.....	ج: بررسی زمینه‌های تأثیرگذاری انقلاب اسلامی (صدور انقلاب).....

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۳۳	د: عناصر اثر بخشی انقلاب اسلامی
۳۷	و: آثار و نتایج انقلاب اسلامی
۴۲	م: رهیافتهای مختلف در زمینه بازتابهای راهبردی انقلاب اسلامی
۴۵	نتیجه گیری

فصل دوم: کلیاتی در مورد پاکستان

۴۹	مقدمه
۴۹	۱: موقعیت جغرافیایی
۵۰	۲: جمعیت و ترتیب پراکندگی آن
۵۱	۳: زبان و خط
۵۲	۴: ادیان و مذاهب
۵۳	۵: تاریخچه پاکستان
۶۱	۶: تاریخ حکومت
۶۷	۷: تشکیلات حکومتی
۷۰	۸: ساختار سیاسی
۷۱	۹: احزاب سیاسی
۷۴	۱۰: نفوذ ادیان در اوضاع سیاسی جامعه
۷۸	۱۱: نظام آموزشی
۷۹	۱۲: مطبوعات

عنوان

صفحه

فصل سوم: تأثیر انقلاب اسلامی بر جامعه پاکستان

مقدمه	۸۲
۱. امام خمینی (ره) از دیدگاه مردم و شخصیت‌های پاکستانی	۹۰
۲. مواضع مردم پاکستان در مورد جنگ تحمیلی	۹۸
۳. بازتاب انقلاب اسلامی در مطبوعات پاکستان	۱۰۱
۴. تأثیر انقلاب اسلامی بر حزب جماعت اسلامی	۱۰۳
۵. ابزارهای تأثیرگذاری انقلاب اسلامی در پاکستان	۱۰۷
نتیجه گیری	۱۰۹

فصل چهارم: نقش انقلاب اسلامی در روابط و رقابت تشکلهای قومی و

مذهبی در پاکستان (با تأکید بر وهابیت)

مقدمه	۱۱۲
۱. چگونگی پیدایش وهابیت	۱۱۳
۲. سابقه خصومت وهابیت و تشیع	۱۱۵
۳. رسالت و اهداف وهابیت در صحنه سیاسی و اجتماعی پاکستان	۱۱۶
۴. تأثیر عملکرد سپاه صحابه بر شیعیان پاکستان	۱۱۹
۵. تأثیر فعالیتهای سپاه صحابه بر عملکرد نهادهای جمهوری اسلامی در پاکستان	۱۲۱
۶. نقش عربستان در موضع‌گیری سپاه صحابه	۱۲۵
نتیجه گیری	۱۲۶

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
	فصل پنجم: تأثیر پیروزی انقلاب اسلامی بر روابط ایران و پاکستان
۱۲۹.....	مقدمه
۱۲۹.....	۱. بررسی روابط ایران و پاکستان قبل از پیروزی انقلاب اسلامی
۱۳۲.....	۲. بررسی روابط ایران و پاکستان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
۱۳۶.....	۳. بررسی روابط فرهنگی ایران و پاکستان پس از پیروزی انقلاب اسلامی
.....	نتیجه گیری
۱۴۰.....	فصل ششم: بررسی احزاب و گروههای شیعه در پاکستان
۱۴۳.....	مقدمه
۱۴۳.....	الف: بررسی نهضت اجرای فقه جعفری (با بررسی تأثیر انقلاب اسلامی)
۱۴۳.....	۱. بررسی نهضت اجرای فقه جعفری در زمان رهبری جعفر حسینی
۱۴۸.....	۲. بررسی نهضت اجرای فقه جعفری در زمان رهبری عارف حسینی
۱۶۵.....	۳. بررسی نهضت اجرای فقه جعفری در زمان رهبری ساجد نقوی
۱۷۷.....	ب: بررسی سایر احزاب و گروههای شیعه در پاکستان
۱۷۷.....	۱. سازمان دانشجویان امامیه (I.S.O)
۱۷۹.....	۲. وفاق العلما
۱۸۰.....	۳. دارالثقانه الاسلامیه
۱۸۰.....	۴. سپاه اهل بیت
۱۸۰.....	۵. نهضت تحفظ حقوق جعفری پاکستان

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۸۱	۶ حزب جهاد (Jihad Party).....
۱۸۲	۷. نوربخشی‌ها.....
۱۸۵	نتیجه‌گیری.....
فصل هفتم: تأثیر انقلاب اسلامی بر ساختار سیاسی - اجتماعی	
شیعیان پاکستان	
۱۸۷	مقدمه.....
۱۹۰	الف: بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی شیعیان قبل از انقلاب اسلامی.....
۱۹۰	۱. شیعیان و حاکمیت در پاکستان.....
۱۹۱	۲. شیعیان در دوران ضیاءالحق.....
۱۹۳	۳. اقدامات اولیه شیعیان برای رسیدن به حقوق حقه خود.....
ب: بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی شیعیان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی (با بررسی تأثیر	
۱۹۶	انقلاب اسلامی).....
۲۰۶	ج: عوامل مهم و مؤثر در بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر شیعیان پاکستان.....
۲۰۸	نتیجه‌گیری:.....
۲۰۹	نتیجه‌گیری و جمع‌بندی نهایی:.....
۲۱۵	پیشنهادات:.....
۲۱۸	ضمائم:.....
۲۲۸	فهرست منابع.....

طرح تحقیقاتی

(طرح تحقیقاتی)

مقدمه

۱- طرح مسئله: (تعریف و اهمیت موضوع)

انقلاب اسلامی ایران یکی از بزرگترین رخداد‌های اجتماعی می‌باشد که نیمه دوم قرن بیستم را فرا گرفته است. در دنیایی که تغییر و تحولات مستمر مرزهای جهان را در نور دیده است و سرنوشت ملت‌ها را به هم پیوند زده است، پدیده‌ای این چنین بزرگ و پر دامنه نه تنها مردم یک کشور را دگرگون نموده است بلکه دامنه‌های آن بسی فراتر از یک ملت رفته و ملت‌های دیگری را تحت تأثیر قرار داده است.

از این رو نه تنها به عنوان یک ضرورت ملی بلکه به عنوان رسالتی بزرگ شناخت درست این پدیده و درک جامع ابعاد آن و باز شکافی عمیق زمینه‌ها و اهداف آن و اثرات فرامرزی آن به شدت خود می‌نمایاند. یکی از کشورهایایی که به طور گسترده تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران واقع شده کشور مسلمان پاکستان می‌باشد. پاکستان به سبب اشتراکات زیاد فرهنگی - اجتماعی با ایران بستر بسیار مناسبی برای نفوذ انقلاب اسلامی ایران می‌باشد، اگر چه انقلاب اسلامی ایران برعامة مردم مسلمان پاکستان گذارد، اما مردم شیعه در پاکستان بیش از هر گروه دیگری تحت تأثیر انقلاب اسلامی واقع شدند و گروه‌ها و احزاب متعددی را پدید آوردند، و در راستای سیاسی - تشکیلاتی شدن اقدام نمودند، فعالیت‌های سیاسی

شیعیان پاکستان سبب گردید که گروه‌های بسیاری چون وهابیت در برابر اقدامات شیعیان واکنش نشان دهند و به شدت با نفوذ انقلاب اسلامی ایران به مخالفت پردازند. همچنین اقدامات و تحرکات شیعه‌ها سبب تیرگی در روابط ایران و پاکستان گردید و پاکستان بارها ایران را به دخالت در امور داخلی خود متهم سازد. پیروزی انقلاب اسلامی در ایران سبب گردید موقعیت منطقه‌ای پاکستان دستخوش تحولاتی گردد و پاکستان کانون توجه کشورهای منطقه و ابرقدرتها گردد، زیرا پاکستان کشوری است که مردمش از انقلاب اسلامی استقبال نمودند و در بسیاری از موارد مردم پاکستان علاقه داشتند از الگوهای ایران تبعیت نمایند و این امر می‌توانست منافع بسیاری از قدرتها را در منطقه مورد مخاطره قرار دهد، از این رو این دولتها سعی نمودند از نفوذ انقلاب اسلامی به پاکستان جلوگیری نمایند و در این راستا از گروهها و احزاب مخالف انقلاب اسلامی حمایت می‌نمودند.

۲- سابقه تحقیق:

گرچه انقلاب اسلامی ایران در دو دهه پیش رخ داده است و در همان زمان نیز اثرات چشمگیری در سیاسی-تشکیلاتی شدن شیعیان در پاکستان داشته است، اما در این زمینه تحقیق و مطالعه زیادی صورت نگرفته است و مطالبی که در این زمینه بیان شده است، بیشتر مقالاتی است که در روزنامه‌های ایرانی یا پاکستانی درج شده است، و یا اخبار و کتابهایی که در خانه‌های فرهنگ ایران در پاکستان موجود